

MUNI
ARTS

Reflektivní deník

Pro učitelská studia

Jméno studenta

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Reflektivní deník

Nástroj k reflexi pedagogické praxe v rámci učitelských studií

Období praxí:

Zpracování podkladů: Šalamounová, Z., Brücknerová, K., Egerlová, D., Fořtová, N. C.,
Procházková, I., Sedláčková, J., Trombiková, M., Zaňko, T.

Reflektivní deník FF vznikl v rámci projektu Zkvalitnění a Inovace Přípravy budoucích učitelů
na MUNI (ZIP MUNI), reg. č. p.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0016170.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

JAK PRACOVAT S REFLEKTIVNÍM DENÍKEM	5
PROČ REFLEKTIVNÍ DENÍK?	5
CO PATŘÍ DO REFLEKTIVNÍHO DENÍKU?	5
JAK MÁ VYPADAT DENÍKOVÝ ZÁZNAM?	5
KDY S DENÍKEM ZAČÍT PRACOVAT?	6
JAK PRACOVAT S TOUTO ŠABLONOU?	6
REFLEKTIVNÍ DENÍKOVÉ ZÁZNAMY	7
PŘED PRVNÍ PRAXÍ.....	8
PRVNÍ PRAXE.....	10
POPIS ŠKOLNÍHO PROSTŘEDÍ	11
REFLEXE STÍNOVÁNÍ	12
REFLEXE NÁSLECHŮ.....	13
REFLEXE TANDEMOVÉ VÝUKY	14
REFLEXE VLASTNÍ VÝUKY.....	15
DRUHÁ PRAXE	16
POPIS ŠKOLNÍHO PROSTŘEDÍ	17
REFLEXE STÍNOVÁNÍ	18
REFLEXE NÁSLECHŮ.....	19
REFLEXE TANDEMOVÉ VÝUKY	20
REFLEXE VLASTNÍ VÝUKY.....	21
TŘETÍ PRAXE	22
POPIS ŠKOLNÍHO PROSTŘEDÍ	23
REFLEXE STÍNOVÁNÍ	24
REFLEXE NÁSLECHŮ.....	25
REFLEXE TANDEMOVÉ VÝUKY	26
REFLEXE VLASTNÍ VÝUKY.....	27
INSPIRACE PRO REFLEKTIVNÍ ZÁZNAMY	29
INSPIRACE PRO REFLEXI STÍNOVÁNÍ A HOSPITOVANÝCH HODIN	29
INSPIRACE PRO ZÁZNAMY O VLASTNÍ VÝUCE.....	31

Jak pracovat s reflektivním deníkem

Reflektivní deník je nástroj, který je považován za velmi efektivní dlouhodobou podporu profesního růstu. Následující stránky by vám měly pomoci, pokud si ještě nejste jistí, jak tento nástroj využívat, aby vám co nejlépe posloužil.

Proč reflektivní deník?

Reflektivní deník s vámi půjde učitelským studiem. Měl by sloužit k zaznamenání myšlenek, postřehů a zkušeností, o nichž si na své cestě budete myslet, že je vhodné či nutné je zachytit. Díky tomu se k nim budete moci vrátit, reflektovat svou zkušenost, učit se a rozvíjet své profesní vidění. Uvidíte tak (a budete mít zdokumentované), kam jste od počátku učitelského studia došli a kudy vaše cesta vedla.

Co patří do reflektivního deníku?

Deník je v první řadě váš. Můžete do něj tedy psát cokoli, co uznáte za vhodné, a to po dobu všech tří praxí (a ideálně i po jejich ukončení). **Závazným minimem je, abyste během každé z praxí (tj. za každý předmět) vytvořili sedm záznamů.** Díky tomu bude možné vrátet se k tomu, co pro vás bylo důležité, i během reflektivních seminářů prostřednictvím společných reflexí. **Záznamy jsou na konci každého semestru, v němž probíhá praxe, odevzdávány, neboť slouží jako podklad pro udělení hodnocení.** Do deníku může nahlédnout váš vysokoškolský vzdělavatel, protože mu to může pomoci zkvalitnit a zacílit vaši reflexi. Váš provázející učitel k deníku přístup mít nebude, pokud jej s ním sami nebudete chtít sdílet.

Záleží na vás a na domluvě na vaší katedře, zda se v reflektivním deníku soustředíte na určitá konkrétní témata (budete se v reflektivních záznamech věnovat předem domluvenému tématu), nebo zda budete psát deník sestávající z otevřených záznamů na vaše vlastní téma. Stejně tak záleží na vás a na domluvě v rámci vaší katedry, v jakém poměru se v záznamech budete vracet k pozorovaným (náslechoovým) hodinám a k vašim vlastním hodinám. Využít můžete podněty k reflexi nabízené na konci tohoto deníku. Rovněž můžete v záznamech reflektovat cíle, které jste si stanovili díky (sebe)hodnoticímu nástroji. Dále se v záznamech můžete vrátit k procesu stínování (první praxe) a k vaší tandemové výuce, čímž výčet možných námětů nekončí.

Jak má vypadat deníkový záznam?

Struktura jednotlivých záznamů je inspirována ALACT modelem reflexe, s nímž jste pracovali již na počátku studia (v seminářích školní pedagogiky). Zkuste jej využít v celé jeho hloubce – vracejte se k situaci komplexně, běžte za hranici rychlých řešení, pro hledání možných

alternativních scénářů využijte teorie. Dbejte na to, aby se reflexe „nestala jen fintou“ (Korthagen, 2014) či povinností, ale aby vám pomáhala růst.

Kdy s deníkem začít pracovat?

Reflektivní deník si rozhodně začněte vést při nástupu na praxi. Můžete jej však využít již před první praxí. Pokud jste už během prvního semestru učitelského studia řešili své sebepojetí a vraceli se k němu či se zabývali myšlenkou, kterou si chcete uchovat, taktéž si o tom můžete udělat poznámku do deníku (sekce „Před první praxí“).

Jak pracovat s touto šablonou?

V této šabloně máte připravené podpůrné formuláře s otázkami pro každou ze tří praxí (předmětů). Záznam začíná vždy obecnější charakteristikou školy a vaší praxe v ní. Poté máte k dispozici formuláře pro reflexi stínování, náslechnů, tandemové výuky a vlastní výuky. Podle toho, jaké složky své praxe budete v konkrétním semestru reflektovat, si zkopírujete příslušný počet šablon.

Reflektivní deníkové záznamy

Před první praxí

Zde si můžete poznamenat cokoli, s čím jste se setkali před praxí (můžete si zde vlastními slovy popsat ALACT model, zhodnotit svou dovednost reflektovat, uvést své subjektivní přesvědčení, k němuž chcete později směřovat svou praxi atd.)

Nebojte se psát, kreslit, vkládat, přidávat fotografie... fantazii se meze nekladou.

První praxe

Popis školního prostředí

Název a adresa školy:

Charakteristika školy: velikost školy, velikost obce, typ školy, umístění školy atd., profil školy (orientace, důležité předměty, pozice předmětu vaší aprobace v rámci kurikula), popis tříd/y, kde probíhá praxe.

Stručný záznam si udělejte již na začátku praxe, ale nebojte se k němu vracet a doplňovat ho, pokud vám nové informace budou připadat důležité. Zkuste v průběhu praxe přemýšlet nad tím, jak se charakteristika školy promítá do procesů, které se v ní odehrávají.

Popis atmosféry ve škole: vztahy mezi učiteli, spolupráce mezi učiteli, přístup učitelů k žákům (jak o nich ve škole hovoří), přístup vedení školy k učitelům, přístup učitelů k vedení školy atd.

Poznamenejte si cokoli, co vás v průběhu praxe zaujme, čeho si všimnete. Nebojte se záznam doplnit, až se budete po škole déle pohybovat a prostředí školy vám bude známější. Přemýšlejte, zda se vaše vnímání vyvíjí a proč tomu tak je.

Poznámka: Nepište samoučelně dlouhý text. Poznamenávejte si to, co je pro vás zajímavé či důležité.

Reflexe stínování

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte ke stínování provázejícího učitele.

Možné otázky:

Z čeho se skládá pracovní den učitele? Co všechno učitel dělá? Kolik času má na různé činnosti? Jak to zvládá? Co mě před stínováním nenapadlo? Jak to koresponduje s mou dosavadní představou o výkonu učitelské profese?

O čem chci s mým provázejícím učitelem mluvit v důsledku stínování?

(Poznamenejte si, k čemu se chcete vrátit.)

Možný výstup:

Profesiogram (tedy výčet toho, co učitel dělá, případně proporce jednotlivých činností a reflexe toho, jaké dovednosti jsou pro výkon jednotlivých činností nezbytné), o němž lze diskutovat s provázejícím učitelem, ale i na fakultě.

Reflexe náslechu

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co dělal učitel? Co dělali žáci? Jak se podle mě cítili? Jak účastníci situaci vnímali? ...

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na sledované výuce líbilo a chtěl/a bych to přenést do vlastní výuky? Co bych chtěl/a dělat jako můj provázející učitel?

Co chci dělat jinak než můj provázející učitel? Jaký postup bych mohl/a použít?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Můžete se zeptat vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci vnímá on/ona, zda situace probíhala v souladu s jeho/jejím očekáváním. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

Reflexe tandemové výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl naší vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte k vaší tandemové výuce.

Možné otázky:

Plánovali jsme společně? Jak se nám plánovala výuka v tandemu? Proč?

Vyučovali jsme společně? Jak se nám společně vyučovalo? Proč?

Podařilo se nám společně reflektovat? Jak to probíhalo? Proč?

Jak mi vyhovovala tato podoba tandemové výuky? Co bych chtěl/a příště zkusit udělat jinak?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Reflexe vlastní výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl mé vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Činnosti ve výuce: *(stačí jen stručně, v bodech)*

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co jsem dělal/a? Co dělali žáci? Jak jsem se cítil/a? Jak se podle mě cítili žáci? Na co jsem myslel/a? Kde byli myšlenkově moji žáci?

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? Případně co mohu udělat pro to, aby příště hodina v daném parametru probíhala stejně jako tentokrát? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na mé výuce líbilo a chci to v rámci své praxe zachovat?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Zeptejte se vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci z vaší výuky vnímá on/ona. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

Druhá praxe

Popis školního prostředí

Název a adresa školy:

Charakteristika školy: velikost školy, velikost obce, typ školy, umístění školy atd., profil školy (orientace, důležité předměty, pozice předmětu vaší aprobace v rámci kurikula), popis tříd/y, kde probíhá praxe.

Stručný záznam si udělejte již na začátku praxe, ale nebojte se k němu vracet a doplňovat ho, pokud vám nové informace budou připadat důležité. Zkuste v průběhu praxe přemýšlet nad tím, jak se charakteristika školy promítá do procesů, které se v ní odehrávají.

Popis atmosféry ve škole: vztahy mezi učiteli, spolupráce mezi učiteli, přístup učitelů k žákům (jak o nich ve škole hovoří), přístup vedení školy k učitelům, přístup učitelů k vedení školy atd.

Poznamenejte si cokoli, co vás v průběhu praxe zaujme, čeho si všimnete. Nebojte se záznam doplnit, až se budete po škole déle pohybovat a prostředí školy vám bude známější. Přemýšlejte, zda se vaše vnímání vyvíjí a proč tomu tak je.

Poznámka: Nepište samoučelně dlouhý text. Poznamenávejte si to, co je pro vás zajímavé či důležité.

Reflexe stínování

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte ke stínování provázejícího učitele.

Možné otázky:

Z čeho se skládá pracovní den učitele? Co všechno učitel dělá? Kolik času má na různé činnosti? Jak to zvládá? Co mě před stínováním nenapadlo? Jak to koresponduje s mou dosavadní představou o výkonu učitelské profese?

O čem chci s mým provázejícím učitelem mluvit v důsledku stínování?

(Poznamenejte si, k čemu se chcete vrátit.)

Možný výstup:

Profesiogram (tedy výčet toho, co učitel dělá, případně proporce jednotlivých činností a reflexe toho, jaké dovednosti jsou pro výkon jednotlivých činností nezbytné), o němž lze diskutovat s provázejícím učitelem, ale i na fakultě.

Reflexe náslechu

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co dělal učitel? Co dělali žáci? Jak se podle mě cítili? Jak účastníci situaci vnímali? ...

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na sledované výuce líbilo a chtěl/a bych to přenést do vlastní výuky? Co bych chtěl/a dělat jako můj provázející učitel?

Co chci dělat jinak než můj provázející učitel? Jaký postup bych mohl/a použít?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Můžete se zeptat vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci vnímá on/ona, zda situace probíhala v souladu s jeho/jejím očekáváním. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

Reflexe tandemové výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl naší vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte k vaší tandemové výuce.

Možné otázky:

Plánovali jsme společně? Jak se nám plánovala výuka v tandemu? Proč?

Vyučovali jsme společně? Jak se nám společně vyučovalo? Proč?

Podařilo se nám společně reflektovat? Jak to probíhalo? Proč?

Jak mi vyhovovala tato podoba tandemové výuky? Co bych chtěl/a příště zkusit udělat jinak?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Reflexe vlastní výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl mé vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Činnosti ve výuce: *(stačí jen stručně, v bodech)*

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co jsem dělal/a? Co dělali žáci? Jak jsem se cítil/a? Jak se podle mě cítili žáci? Na co jsem myslel/a? Kde byli myšlenkově moji žáci?

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? Případně co mohu udělat pro to, aby příště hodina v daném parametru probíhala stejně jako tentokrát? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na mé výuce líbilo a chci to v rámci své praxe zachovat?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Zeptejte se vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci z vaší výuky vnímá on/ona. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

Třetí praxe

Popis školního prostředí

Název a adresa školy:

Charakteristika školy: velikost školy, velikost obce, typ školy, umístění školy atd., profil školy (orientace, důležité předměty, pozice předmětu vaší aprobační v rámci kurikula), popis tříd/y, kde probíhá praxe.

Stručný záznam si udělejte již na začátku praxe, ale nebojte se k němu vracet a doplňovat ho, pokud vám nové informace budou připadat důležité. Zkuste v průběhu praxe přemýšlet nad tím, jak se charakteristika školy promítá do procesů, které se v ní odehrávají.

Popis atmosféry ve škole: vztahy mezi učiteli, spolupráce mezi učiteli, přístup učitelů k žákům (jak o nich ve škole hovoří), přístup vedení školy k učitelům, přístup učitelů k vedení školy atd.

Poznamenejte si cokoli, co vás v průběhu praxe zaujme, čeho si všimnete. Nebojte se záznam doplnit, až se budete po škole déle pohybovat a prostředí školy vám bude známější. Přemýšlejte, zda se vaše vnímání vyvíjí a proč tomu tak je.

Poznámka: Nepište samoučelně dlouhý text. Poznamenávejte si, co je pro vás zajímavé či důležité.

Reflexe stínování

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte ke stínování provázejícího učitele.

Možné otázky:

Z čeho se skládá pracovní den učitele? Co všechno učitel dělá? Kolik času má na různé činnosti? Jak to zvládá? Co mne před stínováním nenapadlo? Jak to koresponduje s mou dosavadní představou o výkonu učitelské profese?

O čem chci s mým provázejícím učitelem mluvit v důsledku stínování?

(Poznamenejte si, k čemu se chcete vrátit.)

Možný výstup:

Profesiogram (tedy výčet toho, co učitel dělá, případně proporce jednotlivých činností a reflexe toho, jaké dovednosti jsou pro výkon jednotlivých činností nezbytné), o němž lze diskutovat s provázejícím učitelem, ale i na fakultě.

Reflexe náslechu

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co dělal učitel? Co dělali žáci? Jak se podle mě cítili? Jak účastníci situaci vnímali? ...

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na sledované výuce líbilo a chtěl/a bych to přenést do vlastní výuky? Co bych chtěl/a dělat jako můj provázející učitel?

Co chci dělat jinak než můj provázející učitel? Jaký postup bych mohl/a použít?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Můžete se zeptat vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci vnímá on/ona, zda situace probíhala v souladu s jeho/jejím očekáváním. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

Reflexe tandemové výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl naší vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Prostor pro váš volný text, ve kterém se vracíte k vaší tandemové výuce.

Možné otázky:

Plánovali jsme společně? Jak se nám plánovala výuka v tandemu? Proč?

Vyučovali jsme společně? Jak se nám společně vyučovalo? Proč?

Podařilo se nám společně reflektovat? Jak to probíhalo? Proč?

Jak mi vyhovovala tato podoba tandemové výuky? Co bych chtěl/a příště zkusit udělat jinak?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Reflexe vlastní výuky

Datum, vyučovací hodina v rámci daného dne, ročník, téma, počet žáků:

Hlavní cíl mé vyučovací hodiny:

(Jak má být formulován cíl?)

Činnosti ve výuce: *(stačí jen stručně, v bodech)*

Popis vybrané situace:

(Vyberu si jednu situaci, k níž se chci vrátit – nemusím reflektovat celou hodinu.)

Co se dělo v situaci, k níž se chci vrátit? Jak probíhala? Co jsem dělal/a? Co dělali žáci? Jak jsem se cítil/a? Jak se podle mě cítili žáci? Na co jsem myslel/a? Kde byli myšlenkově moji žáci?

Analýza situace:

Proč situace probíhala tak, jak probíhala? Co v ní bylo důležité? Co ji formovalo?

Návrhy pro mě:

Co by bylo možné udělat jinak a lépe? Případně co mohu udělat pro to, aby příště hodina v daném parametru probíhala stejně jako tentokrát? *(Zamyslete se nad možnými zdroji inspirace a pojmenujte si je, ideálně využijte teorii, kterou znáte.)*

Co se mi na mé výuce líbilo a chci to v rámci své praxe zachovat?

Další poznámky:

(Cokoli dalšího, co mi přišlo důležité či zajímavé.)

Poznámka: Zeptejte se vašeho provázejícího učitele / vaší provázející učitelky, jak situaci z vaší výuky vnímá on/ona. Pokud se vaše vnímání situace různí, proč?

A photograph of a staircase with a metal handrail. The word "Inspirace" is written in blue on one of the steps. The stairs are made of dark, textured material, possibly stone or concrete. The handrail is a simple, cylindrical metal bar. The background is a plain, light-colored wall. The lighting is bright, creating strong shadows and highlights on the steps and the wall.

Inspirace

Inspirace pro reflektivní záznamy

Reflektovat můžete edukační situace například ve vztahu k některému z následujících témat.

Inspirace pro reflexi stínování a hospitovaných hodin

Nastavení didaktických cílů a důkazy o učení

Student si klade otázky typu: *Má učitel pro svou výuku vhodně formulované didaktické cíle? Daří se jeho žákům těchto cílů dosáhnout? Vědí žáci, jaké jsou cíle, které by prostřednictvím výuky měli naplnit? Má učitel evidenci o tom, že žáci cílů dosáhli? Jakou?*

Plánování výuky

Student si klade otázky typu: *Jak si učitel připravuje plán výuky? Je pozorovaná výuka plánovaná? Jakou podobu plán výuky má? Jak s tímto plánem učitel v rámci výuky pracuje? Odpovídá výuka plánu učitele? Co učitel dělá v případě žakovských otázek či vymoření tématu, jež ho odvádějí od nastaveného plánu výuky?*

Nastavení a udržení podmínek pro učení ve třídě (kázeň ve třídě)

Student si klade otázky typu: *Jak učitel dopředu (proaktivně) pracuje na tom, aby ve třídě nevznikala centra nekázně či nepozornosti? Co dělá, když žáci nedávají pozor? Co dělá, když žáci vyrušují? Jaké prostředky disciplinace uplatňuje a s jakým efektem?*

Rovné vzdělávací příležitosti

Student si klade otázky typu: *Hovoří v hospitované výuce žáci rovnoměrně? Zapojuje učitel žáky rovnoměrně? Jak učitel komunikuje s dívkami a jak s chlapci? Komunikuje rovnoměrně s nejslabšími a nejsilnějšími žáky ve třídě? Mají všichni žáci reálnou možnost podílet se na výuce?*

Komunikace jako prostředek učení

Student si klade otázky typu: *Klade učitel žákům otázky, které jim umožňují argumentovat? Argumentují žáci ve výuce? Proč ano, proč ne? Dává učitel žákům formativní zpětnou vazbu? Kdy a jak? Daří se mu ve výuce nastavit podmínky pro otevřenou diskusi mezi žáky? Vede tato diskuse k naplnění cílů hodiny?*

Individualizace a diferenciac

Student si klade otázky typu: *Jsou ve třídě žáci se SVP? Jak s nimi učitel pracuje? Pracuje s diferencovaným zadáním tak, aby se mohli všichni zapojit?*

Spolupráce učitele se zákonnými zástupci žáků (v rámci třídních schůzek, hovorových hodin, tripartit)

Student si klade otázky typu: *Jak se učitel připravuje na třídní schůzky? Jaké typy informací sděluje? Jak komunikuje s rodiči? Jak komunikuje se žákem před rodiči (v rámci tripartit)? Dochází k diskusi mezi učitelem a rodiči? Jak učitel rodičům sděluje informace o nedostatečných vzdělávacích výsledcích žáků?*

Spolupráce učitele s dalšími spolupracujícími organizacemi uvnitř školy i mimo ni (např. ŠPP, PPP, SPC, SVP, instituce poskytující DVPP aj.)

Student si klade otázky typu: *Jak učitel komunikuje se školním poradenským pracovištěm? Jaké typy situací s jednotlivými členy řeší? Jak je nastavená spolupráce mezi učitelem a členy ŠPP? Jaké typy informací učitel získává? Jak s nimi dále pracuje? Jaká dokumentace provází řešení různých situací?*

Dohled učitele nad žáky

Student reflektuje dohled ve škole v čase mezi vyučovacími hodinami, při akcích organizovaných školou, při akcích organizovaných mimo školu (návštěva kulturních či vzdělávacích institucí, olympiády, soutěže apod.). Student si klade otázky typu: *Jak učitel zajišťuje bezpečnost žáků v průběhu přestávek? Jaké typy situací řeší? Jaké typy situací neřeší? Jak se snaží působit na chování žáků a s jakým výsledkem?*

Učitel a jeho odpovědnost vůči společnosti

Student si klade otázky typu: *Vnímá učitel svou odpovědnost vůči (jeho) žákům, kolegům, rodičům, potažmo společnosti? Jakým způsobem o ní přemýšlí? Jak ji definuje? Jak se mu daří závazek naplňovat?*

+ další témata specifická pro jednotlivé programy, např. práce učitele historie s žakovským předporozuměním probíranému tématu

Student si klade otázky typu: *Jak učitel zjišťuje, zda jsou studenti vybaveni znalostmi pro starší dějiny? Jak učitel vede žáky ke sledování aktuální situace či aktuálních problémů a k tomu, aby hledali jejich historické kontexty? Jak učitel rozvíjí tzv. historické (pluralitní) myšlení?*

O tématech si pohovořte s vašimi didaktiky.

Inspirace pro záznamy o vlastní výuce

Uvažujte o obdobných tématech, jaká jste řešili v souvislosti s výukou provázejícího učitele, kde jste si také stanovili, jak byste chtěli výuku sami koncipovat. Nyní můžete porovnat, co jste si představovali jako ideál a jak se vám daří tento ideál naplnit v praxi.

Nastavení didaktických cílů a důkazy o učení

Student si klade otázky typu: *Mám pro svou výuku vhodně formulované didaktické cíle? Daří se mým žákům těchto cílů dosáhnout? Vědí žáci, jaké jsou cíle, které by prostřednictvím výuky měli naplnit? Mám evidenci o tom, že žáci cílů dosáhli? Jakou?*

Plánování výuky

Student si klade otázky typu: *Jak si připravuji plán výuky? Považuji svou práci na přípravě za efektivní? Jakou podobu můj plán výuky má? Vyznám se v něm? Je zde vše, co potřebuji? Není zde něco nadbytečného? Jak s tímto plánem v rámci výuky pracuji? Odpovídá má výuka mému plánu? Co dělám v případě žákovských otázek či vymoření tématu, jež mě odvádějí od nastaveného plánu výuky?*

Rovné vzdělávací příležitosti

Student si klade otázky typu: *Hovoří v mé výuce žáci rovnoměrně? Zapojuji žáky rovnoměrně, resp. mám představu o tom, jak je zapojuji? Jak komunikuji s dívkami a jak s chlapci? Komunikuji rovnoměrně s nejslabšími a nejsilnějšími žáky ve třídě? Mají všichni žáci reálnou možnost podílet se na výuce?*

Komunikace jako prostředek učení

Student si klade otázky typu: *Kladu žákům otázky, které jim umožňují argumentovat? Argumentují mí žáci ve výuce? Proč ano, proč ne? Dávám žákům formativní zpětnou vazbu? Kdy a jak? Daří se mi ve výuce nastavit podmínky pro otevřenou diskusi mezi žáky? Vede tato diskuse k naplnění cílů hodiny?*

Individualizace a diferenciac

Student si klade otázky typu: *Jsou ve třídě žáci se SVP? Jak s nimi pracuji? Pracuji s diferencovaným zadáním tak, aby se mohli všichni zapojit?*

Nastavení a udržení podmínek pro učení ve třídě

Nejtěžší je pro studenty v rámci pregraduální přípravy nastavit a zachovat ve třídě optimální podmínky pro učení, tzn. regulovat chování žáků, disciplinovat je, udržet jejich pozornost. Zde se nabízí otázky: *Jak dopředu (proaktivně) pracuji na tom, aby ve třídě nevznikala centra nekázně či nepozornosti? Co dělám, když žáci nedávají pozor? Co dělám, když žáci vyrušují?*

Profesní učení mezi provázejícím učitelem a studentem učitelství

Student si klade otázky typu: *Co dělám na základě pokynů mého provázejícího učitele a jak se k tomu stavím? Co bych chtěl/a dělat jako můj provázející učitel a jak na tom pracuji? Co bych chtěl/a dělat jinak než můj provázející učitel, jak by to vypadalo a jak na tom pracuji?*

Učitel a jeho odpovědnost vůči společnosti

Student si klade otázky typu: *Jak vnímám svou odpovědnost vůči (mým) žákům, kolegům, rodičům, potažmo společnosti? Jakým způsobem o ní přemýšlím? Jak svůj závazek definuji? Jak se mi daří závazek naplňovat?*

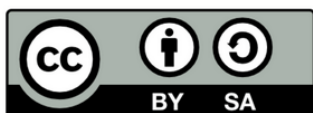
+ další témata specifická pro jednotlivé programy, např. u učitelství historie by mohly vaše otázky vypadat následovně:

Práce s žakovským předporozuměním probíranému tématu: Zjišťuji, zda jsou žáci vybaveni znalostmi pro starší dějiny? Vedu žáky ke sledování aktuální situace či aktuálních problémů a k tomu, aby hledali jejich historické kontexty? Jak? Rozvíjím tzv. historické (pluralitní) myšlení? Jak?

O dalších tématech si promluvte s vaším oborovým didaktikem.

Použité zdroje

Korthagen, F. A. J. Je škoda, když se reflexe stane jen fintou. In: Nehyba, J. – Lazarová, B. – Kolb, D. A. – Korthagen, F. A. J. – Boud, D. – Jarvis, P. – Moon, J. A. – Kolář, J. – Dobrovolná, S. – Švec, J. – Valenta, J. *Reflexe v procesu učení. Desetkrát stejně a přece jinak...* Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, 2014.

Tato učební pomůcka **Reflektivní deník**, jehož autorkami jsou Mgr. et Mgr. Zuzana Šalamounová, Ph.D.; Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.; Mgr. Dorota Egerlová; Nicola Catherine Fořtová, B.A., M.A.; Mgr. Ingrid Procházková, Ph.D; Mgr. Jitka Sedláčková, Ph.D.; Mgr. Martina Trombiková, Ph.D.; Mgr. Taťjana Zaňko, který je dostupný z: **Databáze výstupů projektů OP VVV**, (<https://databaze.opvvv.msmt.cz>), lze užit v souladu s licenčními podmínkami **Creative Commons BY-SA 4.0 International** (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>)